

**„CONTRIBUȚII LA ISTORIA CULTURII ROMÂNEȘTI“
DE P. P. PANAITESCU**

(Editura „Minerva“, București, 1971)

Recenta antologie a lui P. P. Panaitescu reunește studii de mai mică înțindere publicate sau susținute la diferite sesiuni științifice fiind divizată în trei mari spații spirituale: Cultura în limba slavonă secolele XV-XVI, cultura în limba română, din secolul XVII și relațiile culturale româno-slave.

Abia stinse ecourile lecturii volumului „P. P. Panaitescu în lumina scrierilor din tinerețe“, alcătuit de o soție uimitor de devotă, și care releva latura umană a savantului, recenta antologie ne readuce pe făgașul cunoscut al erudiției sale.

„Aproape nu există capitol din sintezele de specialitate (istoria literaturii vechi-n.n.) care să nu-i fie tributară pentru informațiile de bază și pentru interpretarea faptelor“, contribuția sa, asemănându-se în acest sens cu contribuțiile lui B. P. Hașdeu, N. Iorga, Ion Bogdan, P. P. Panaitescu depășind cercetători ca N. Cartoian, St. Ciobanu, N. Drăganu, G. Pascu prin amploarea și varietatea preocupărilor, după cum afirmă în prefață entuziastul și seriosul cercetător Dan Zamfirescu.

Știind că o importantă secțiune a culturii noastre feudale o constituie și cultura ce a ființat pe aceste meleaguri în acele secole revoluate desigur că apariția recentă a antologiei a fost întâmpinată aici cu interesul afectat numai unui adevărat eveniment editorial.

Nu există capitol care să nu ne intereseze în exclusivitate, fie că e vorba de „Cultura feudală“, fie „Începuturile dreptului scris în limba română“, fie evident „Liturghierul lui Macarie“ (1508) și *începuturile tipografiei în țările române*“.

Ultimul, studiu prilejuit de împlinirea a 450 de ani de la prima carte tipărită în Țara Românească, oferă un studiu bibliografic al exemplarelor aflate în țară, descripția ornamentelor și filigranelor, a legăturilor comentînd mult disputatul loc al tipăririi acestuia. P. P. Panaitescu opiniază că locul de tipărire este mănăstirea Dealu de lângă Tîrgoviște. (Vechile opinii: Al. Odobescu-Mrea Dealu și Veneția; E. Picot — Tîrgoviște; N. Iorga — Tîrgoviște, Mrea Dealu sau Bistrița, G. Pascu — Tîrgoviște etc.). P. P. Panaitescu aduce ca argument pentru supoziția sa ornamentele de piatră în stil armenesc de la Dealu apropiate de cele ale frontispiciilor „Liturghierului“ și elementele cronologice secundare: crugul soarelui, al lunii, indictionul, aflate atît în postfețele celor 3 cărți româno-slavone tipărite între 1508—1512, cît și în pisania din 1502 a mănăstirii Dealu.

Stilul simplu, strălucitor de atîta claritate, finețea observației, logica strictă a argumentației, amplitudinea investigației, iată cîteva din calitățile puternicei prezențe spirituale pe care a constituit-o în cultura românească P. P. Panaitescu. Nouă, volumul ne-a făcut impresia unei captivante cărți de călătorie, de călătorie miraculoasă în lumea vechilor cărți românești, unde kilometrii sînt pavati cu pietre ciudate, chirilice, plămîinii se umplu de mireazma foi carbonizate de timp, iar tîmplele zvîcnesc de tensiunea gîndurilor și a emoției.

C. M.